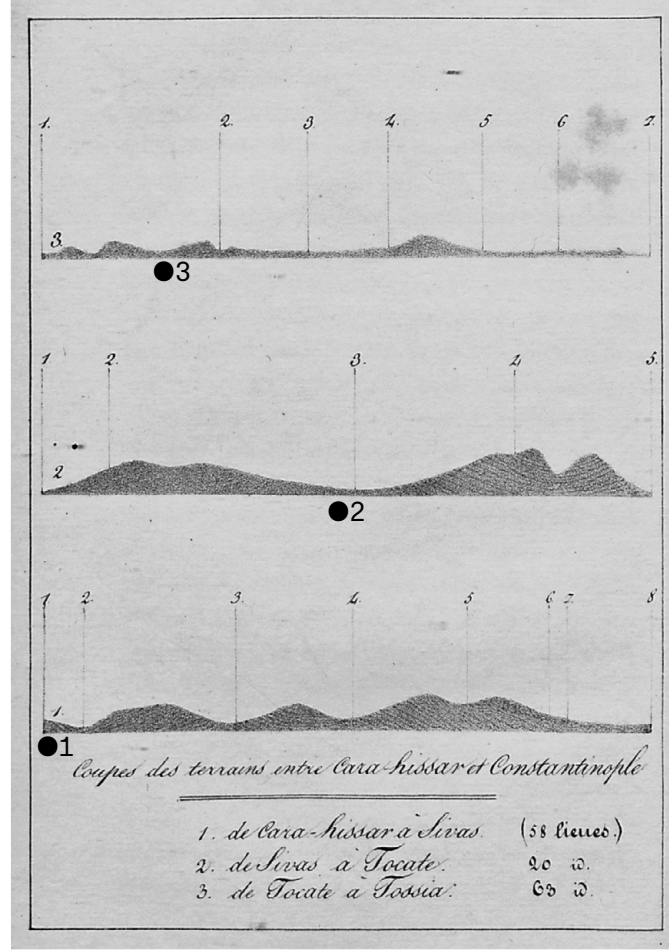

↳ JEOLJİK
MERAK
ÜZERİNE

KÜRATÖRYEL
EKİP

Victor Fontanier, Voyages en Orient, entrepris par Ordre du Gouvernement Français, de l'année 1821 à l'année 1829, ornés de Figures et d'une Carte, Turquie d'Asie (Paris: P. Mongie Aîné, 1829). Courtesy of American School of Classical Studies at Athens, Gennadius Library.

Fransız doğabilimci Victor Fontanier'nin 1820'lerde yaptığı ve Doğu'da Seyahatler (Voyages en Orient) isimli kitabında yer alan bu çizimi, Anadolu'nun kuzey ve doğusundan üç jeolojik kesit sunuyor: Şebinkarahisar (Giresun) ve Sivas arası¹, Sivas ve Tokat arası², Tokat ve Tosya (Kastamonu) arası³. Kesitlerde gösterilen numaraların arasındaki her parça, jeolojik araştırmanın belirli bir alanına özgüyse de ayrıca sunulan lejant –kayaların oluşumuyla ilgili ayrıntılarıyla– çizimin nihai motivasyonunun jeolojik meraka dayalı olduğunu açığa vuruyor. Lejant, kireçtaşı mermer, granit, pektinit (deniz kabuğu fosili), kireçtaşı, alçıtaşı, porfir ve silisli kumtaşı gibi mineralleri gösteriyor.¹

Doğu'ya yaptığı yolculuktan kısa süre sonra Fontanier, Osmanlı İmparatorluğu'nda Trabzon kentinin Fransız konsolosu oldu. Fontanier, Fransız hükümeti tarafından Paris'teki Doğa Tarihi Müzesi'nde 1819'da kurulan École des Naturalistes Voyageurs'ün ilk altı mezunundan biriydi. Okul, kolonyal mallarla daha üretken bir bağ kurmak² ve yabancı doğal kaynakları keşfetmenin yanı sıra bitkiler, hayvanlar ve mineraller gibi yerel örnekleri toplamak, hazırlamak, korumak ve nakletmek

1 Victor Fontanier, Voyages en Orient, entrepris par Ordre du Gouvernement Français, de l'année 1821 à l'année 1829, ornés de Figures et d'une Carte, Turquie d'Asie (Paris: P. Mongie Aîné, 1829). Bkz. Özgür Yılmaz, "Tarihi, Coğrafi ve Arkeolojik Bilgi Kaynağı Olarak Konsolos Gezileri," XVII. Türk Tarih Kongresi, IV. Cilt (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2018), s. 1431.

2 19. yüzyılda Fransa-Osmanlı Devleti ilişkilerinin muhtevası, kolonyal diye nitelendirilebilecek bir çerçeveye oturmasa da çıkar üzerinden tanımlanmış –ikircikli– bir yapıya sahiptir.

için genç “natüralist yolcular” yetiştirmeyi hedefliyordu.³ Fontanier, Doğu’ya ilk başta uzman bir seyyah olarak yerel kaynakları incelemesi için gönderilmişse de bölgeyi tanıdığı için kısa süreliğine de olsa diplomatlık görevi yürüttü.⁴ Fontanier’nin bu jeolojik çizimi ve seyahatnameleri bir yanıyla jeolojik merakla emperyalist protokoller arasındaki girift bağlantıları bir kez daha ortaya koyarken; diğer yandan gelecekte bu prosedürleri bozup yeniden inşa edecek yeni çizimlerin potansiyellerine işaret etmesiyle Dünya’nın kendisine dair alternatif gözlemleri ve merakı harekete geçiriyor.

3 Richard W. Burkhardt, “Naturalists’ Practices and Nature’s Empire: Paris and the Platypus, 1815-1933,” [Doğabilimcilerin Pratikleri ve Doğanın İmparatorluğu: Paris ve Ornitorenk] *Pacific Science*, sayı 55, no.4 (Ekim 2001), 327-341.

4 Fransa Dışişleri Bakanlığı tarafından Fontanier’ye verilen konsolosluk görevlerinden bir kısmı ülkelerin sınırlarındaki kabile seferleriyle ilişkiler kurmak, kolonyal ülkelerin ticari ilişkilerini gözlemlemek, Fransız mallarının ticaretindeki engelleri tespit etmek ve yetkilileri haberdar etmektir. Bkz. Özgür Yılmaz “Victor Fontanier’nin Trabzon Konsolosluğu (1830-1832),” *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi* 35 (Bahar 2014), 164-165.